

ÁLLATOK VÉDELME.

A kolozsvári Állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

Kéziratok a szerkesztő nevére Deák Ferenc-utca II. sz. kéretnek.	Tagoknak tagsági díj fejében jár. Előfizetési ár:
Előfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú- u. 9 sz.) czimére intézendők.	Egész évre — — — — 2 kor. — áll. Fél évre — — — — 1 kor. — áll. Számonként — — — — kor. 20 áll.

VIII. évfolyam.

Kolozsvár, 1903. Julius.

7. szám.

TARTALOM: Hazatérés. *Führer Miklós*. — A fecske családi életéről. (Befejezés.) *Páter Béla*. — A macskák és a madarak. *F. L.* — Az állatok öngyilkossága. — Mondások az állatok és állatvédelem köréből. — *Állatvédelem és állatvilág*. Liba a gólyafészkekben. — Síró állatok. — Gyermektársulat az állatvédelem érdekében. — Tagsági díjukat befizették névsora. — Kérelem

Hazatérés.

A gesztenyefa rózsaszínű virágát körülöngicsélik a fekete pöszörök meg a vadnéhek. Tele van velük az egész fa. Mellette áll egy fehér virágú vadgesztenye, arra nem száll egy se. Talán a színe, illata csábítóbb amannak, vagy édesebb a méze? Egész kis hangversenyt rendeznek döngicsélésükkel. Nem igen háborgatja egyik a másikat, mindnek megvan a maga virága, azt kerülgeti, annak szedi mézét. — Csak egy nagy, fehérfarú dongó nem talál kedve szerinti kehelyre. Ördögös repülésével el-eltűnik az ember szeme elől; egy szempillantás alatt odaér a virághoz, mintha csak a szél csapná feléje, de alig ér hozzá, mint a falhoz vágott gummilabda, oly gyorsan elrepül tőle s már vagy tíz lépéssel odébb zümmög.

A nyárfa tetején két csóka mókázik egymással; elrepülésre nyitott szárnyával bohókásan ugrálnak, kergetőznek, lecsapnak a legalsó ágig, majd felemelkednek, mítsem törődve azzal, hogy a nap már nyugodni készül és bizony ők is elülhetnének.

Egyszer csak nyitva szeli át a levegőt két gyorsröptű fecske. Körülkerülve a villát, megszállnak az ereszen.

Nagyon fáradt a pihegésük, mégis csak egy pillanatig ülnek. Végig röpködnek az eresz alatt, a levegőben egy helyben libegve vizsgálnak minden kinyuló gerendát, próbálnak megkapaszkodni a csupasz oldalán, de lecsúsznak róla; újra próbálkoznak, majd összeütődnek a levegőben, mindketten leszállnak egy nyitott ablak felső élére.

Okos szemükkel aggodalmasan néznek körül. Azt remélték a kedves kis jószágok, hogy az eresz alatt valahol találnak egy elhagyatott fecskéfészket, a hol az éjszakát eltölthetik.

Körülnéztem a házon; sehol semmi nyoma a fészeknek, tehát nem valószínű, hogy tavaly vagy azelőtt itt költöttek volna. Ők csak okoskodtak, következtettek, hogy a hol eresz van, ott fészeknek is kell lenni.

Tanáctalanul állnak az ablak élén. Közel van az este, tovább már nem indulhatnak. A hím elszánja magát, átröppen egy szemközti ákáczfára. Visszafigyel, követi-e a nőtény, de az csak nyujtogatja a nyakát és nézeget tovább az eresz alá.

A hím kétszer is visszaszáll, míg átsalogatja magával a fára.

Nem tetszik nekik a magasban; leszáll a nőtény egy orgonabokorra.

Érdekes, hogy a páros madaraknál milyen udvarias a hím a nőténynyel szemben és a nőtény mennyire tudatában van ennek. A hímnek a szállása mindig bizonytalan és a nőtény akarától is függővé van téve. Mikor a kis nőtény az orgonára röppent, bizony nem igen figyelte, hogy követi-e a párja. Nyugodtan leült, biztos tudatában annak, hogy a párja rögtön mellette lesz!

Már ott is van.

E közben beesteledik. A természet elnémítja a mesterséges zajt s továbbítja az eleven hangot. Közel van fülsiketítő zajával a nagy város, de ide nem hallik a zajból semmi; távoli tavakban brekegnek az apró békák, annak a hangja tölti be a levegőt körül a láthatár felől. A két kis fecskének jó-altató zene a békák brekegése; oly nyugodtan ülnek, hogy még a levél sem mozdul meg mellettük.

Épen az ablak alatt van az orgonabokor. Onnan figyelem őket. Oly vékony ágon ülnek, mint egy jókora kötőtű. Csak bámulom, hogy el nem hajlik alattuk. A nőtény már alszik. Nyakát a tolla közé húzza, csak gesztnnyepiros homloka látszik ki belőle. A hím még ébren van. Ha kutya vagy macska szalad el a kerü-

tésen kívül, az egész teste vékonyabbra nyúlik az ijedségtől; de ha ember jár a bokor alatt, ha meg is sodorja kalapjával az ágat, attól nem fél. Jó ismerősök ők már az emberrel.

Halkan nyitom fel reggel az ablakot. Még alig virrad. A szegény verébre ráfognak az emberek, hogy renyhe, lusta népség, pedig már ily korán reggel fűrgén ugrálnak, csiripelnek a fákon. A két fecske még alszik. Előbb a nőstény ébred. Megrázza a csőrét, valami légyszárny van odatapadva, attól igyekszik szabadulni. Kíváncsian körülkémlel, hogy hol is van ő mostan? Megnyugszik állapotán; a nyakát lefelé nyújtja, két szárnyát felhúzza a hátán, majd meg az egyik szárnyát oldalt vízszintesen kiterjeszti, végig terpeszti alatta a lábát, azután, mintha meglőtték volna, hirtelen lefordul az ágról, majdnem a földet érintve repül végig a kerten. A him rögtön utána.

Kinyitom az ajtót; a gesztenyefán már szorgalmasan dongnak a méhek, csak a nagy dongó nem jött még el. A verébek akkora zajt csapnak, hogy a nagy lármára felébred és álmoasságtól piros orcával emelkedik ki felhőpárnáiból a nap. A két fecske fent a magasban észak felé repül. Még csak meg sem köszönték az éji szállást. Másnap sehol sem látok még fecskét. Harmadnap már vagy kettő-három nyilaz, cikázik a ház körül. Pár nap múlva, gyönyörű májusi reggel, fenn a magasban a merre nézik, mindenütt ott bravuroznak szemfényvesztő repülésükkkel a fecskék. Gondatlanul játszadoznak, lehallatszik jókedvű civijul civijul kiáltásuk.

Mozdulatlan szárnyal kóvályog a levegőben egy alattomos héja: már bizonynyal kiszemelte áldozatát, hogy lecsapjon rája. Megkörnyezi vagy nyolc-tíz fecske; csipkedik, incselkednek, gúnyt űznek vele, ott röpködnek el a csőre előtt, míg végre megúnván a sok boszantást a héja, ott hagyja áldozatot s bosszusan szökik el az apró támadóktól. Így segítenek veszélyben forgó, nehezebb röptű madártársaikon.

Három-négy nap múlva megint fecskementes odafent a levegő. Ellenben a sok fecske mind ott vízszintez utcahosszant a földtől alig egy félméternyire. Le-leszállanak a földre. Mintha valamennyi fecske vályogvető cigánynak csapott volna fel, szedik, hordják az agyagos sarat. Építik belőle a házat, boldogságuk fészket.

Führer Miklós.

A fecske családi életéről.

(Befejezés.)

Irta: Pá ter Béla.

Dupont de Nemours azt mondja, hogy a fecske valamenyny madár közül kitűnik okossága és erkölcsi érzése által. Fiai iránt tanusított gyöngédsége; a fiatalok hálája a szülők iránt; a hitvesi, az anyai és a gyermekszeretetnek minduntalan megnyilvánuló jeleit folytonosan észlelhetjük a fecske fészkek körül s a fecskék mindezen érzelmeknek gyöngéd és szenvedélyes módon kifejezést adnak. A család minden egyes tagját ugyanaz az érzelem fogja el, melyet el nem hallgathat, hanem a melyet élénk csicsergéssel ki kell fejeznie, a legnagyobb szenvedélyvel csicsergik egymásnak folytonosan: szeretlek, te olyan szép vagy te olyan jó vagy és nem hallgatnak oda, hogy mit szólnak a többiek.

Menault azt mondja, hogy a fecske szerelme nem egy pillanat szüleménye és nem csupán egy tavasz szerelmi időszakának eredménye, mint sok madárnál, hanem a valóságos házasság, mely az egész életre kihat és a melyet a kiérdemelt gyöngédség felbonthatatlanná tesz.

Ha a házasság egyikét elszólítja a halál, akkor az özvegyen maradt társ csak ritka esetben éli túl hitvesét.

A fecskeszerelemnek és hitvesi hűségnek mintaképeül szolgálhat a következő eset, melyet Reklam 1853-ban megfigyeit.

Franciaország Ardiche departement-jában egy fecske verebekkel viaskodott, mely harcznak az lett a vége, hogy a verebek megölték a fecskét. A fecsketársa csak elkésve érkezett a harczhoz, amikor társa már áldozatul esett volt a szerencsétlen küzdelemnek; a hazatért fecske ezután ismét elűzte a verebeket és a fészkekből kiesett fiait felcipelte a fészekbe. Az özvegyen maradt fecske ezentúl egyedül nevelte fel fiait s ősszel útra kélt, mint rendszeren. Következő tavasszal pedig egyedül tért vissza a régi fészkehez s azontúl egyedül és elhagyottan élte napjait és kerülte a többi fecskékkel való érintkezést.

Ehhez hasonló esetek igen gyakoriak. Ha utána kutatunk, észrevehetjük, hogy sok fecskefészkekben csak egyetlen fecske lakik; egy-egy elhagyott bánatos özvegy, vagy búsuló férj, mely

társának kimúlása után egyedül folytatja szomorú életét, az özvegyi hajlékban.

Ritka eset az, hogy az özvegyiségre jutott fecske másodszer lépjen házasságra. Ilyen esetet ír le Tillmann, a mikor egy feleségét veszített fecske kétszer házasodott újra és pedig csak másodszer boldogan.

Kreuznak mellett egy istállóban évek óta fészkeltek egy fecskepár s ott oly otthonos volt, hogy a tulajdonosnénak fejére és karjára is rászállt. 1873. nyarán a macska megölte a fecskepár egyikét, mely a tojásain ült. Az özvegygé lett fecske két napig nagyon szomorú volt, de a harmadik napon eltávozott és negyednapra új feleséggel tért vissza, a mely egy kis huzakodás után az istállóba követte új férjét és leült a tojásokra. Következő napon azonban kirepült az új fecske asszonyka, hogy vissza se térjen többé. A bánatos férj szintén eltűnt. Az istálló tulajdonosnéja most azt hitte, hogy erre az esztendőre már vége lesz a fecskék költésének és kivette a tojásokat a fészekből. De mennyire meg volt lepelve, a mint 10 nap múlva az özvegy fecske új feleség kíséretében visszatért az istállóba. Az új fecske-asszonyka, úgy mint elődje is, csak némi huza vona után követte a férjét új hajlékába s az előhaladt idő daczára hozzáfogott a költéshez s három tojást még kiköltött a nagy vándorút megkezdése előtt.

Egy másik eset, mely egyuttal az okos és gondos előrelátásnak példája, a következő :

Münchenben történt 1875-ben, hogy az egyik ház kapuja alatt egy fecskepár fészkeltek. A fecskeférj éjjelenként a csengő drótján helyezkedett el. Egyik éjszaka, mikor a házmesterhez csengettek, lebukott a dróton ülő fecske s a kaput kinyitó házmester, ki gyertya nélkül jött, összetaposta a szegény fecskét. Másnap eltűnt az özvegyiségre jutott fecske, — a fészekben 4 tojás volt. Csak délután tért vissza a fecske, egy másik fecske társaságában. A ház tulajdonosa kíváncsi volt, hogy az új fecske hol fog éjjeli szállást venni és megfigyelte a fecskék viselkedését. Az új fecske szinte veszedelmes helyre helyezkedett el, t. i. a csengő drótjára. A mint azt a tojásokon ülő fecske észrevette, nyomban odasietett társához és leszoritotta a drótról. A leszorított fecske azután a kapunak egy kiugrására szállt, de miután az nagyon keskeny volt és igen kényelmetlen nyugvóhelyül szolgált, visszatért a kényelmes helyet adó drótra. De a költő

fecske újra leszoritotta férjét a drótról, és azt mindannyiszor ismételte, míg férje végleg el nem helyezkedett a kapu kiugrásán. Azonban nincsen szabály kivétel nélkül. Ne ütközzünk meg azon, ha ez a fecske hűségére is áll. Mint nagy kivétel, megemlítésre méltó a következő hűtlenségi eset:

Egy sziléziai városka sörházának vendégszobájában 1871. óta egy fecskepár fészkel s nem zavartatta magát a korcsma zaja által, a gyakori ajtónyitogatást pedig ki- és berepülésre használta fel. A vendéglős nagy érdeklődéssel kísérte a fecskék viselkedését és 1872-ben azt észlelte, hogy egyik nap az egyik fecske idegen fecskével tért a fészkéhez, a min a fecskének otthon várakozó törvényes neje végtelenül felháborodott és ennek azután igen heves harcz lett a vége. E harcz azonban balul ütött ki a törvényes fecskefeleségre nézve s ezért a vendéglős segítségére sietett és meg akarta fogni a házi béke megrontóját, hogy kitegye a szabadba. Tévedésből azonban az öreg költő fecskét, a törvényest fogta meg, s ez nyomban vissza is repült a fészkéhez. Fészket oly erélyesen védte, hogy a hűtelen pár kénytelen volt tovább állani és új fészek építéséhez hozzá látni, melyet a régi fészek közelében kezdtek építeni. Az elhagyott fecsketárs, mely hajlékát csak egyes pillanatokra hagyta el, a midőn ugyanis a másik két fecske távol volt, ezt a dolgot csendes szomorúsággal nézte. Más fecskék is jöttek-mentek és mintegy szemlét tartottak a dolgok folyása fölött. Egy néhány nap múlva azonban úgy látszik, elhagyta a magára maradt fecskét régi erélye, mert az új pár neki rontott, kegyetlenül megtépázta és teljesen legyőzve kikergette a fészkekből és a szobából. Erre azután az új pár abba hagyva az új fészek építését, elfoglalta a régi fészket és nemsokára hozzáfogott a költéshez.

Vannak olyan esetek is, hogy a fecskefészekre nem száll családi áldás és a fecskepár azért mégis boldog, hű marad és állhatatos. Schacht irt le olyan esetet, a mikor egy fecskepár a legboldogabb házasságban élt, de egyetlen egy fiókájuk sem volt. A fecskeasszonyka néha órák hosszáig ült a fészken, míg a férje a hangművészet minden tehetségének igénybevételével szórakoztatta szeretett társát.

Csodálatraméltó tehát az a ragaszkodás és kitartó szeretet, mely a házastársakat állandóan összeköti, úgy, hogy az a momentum sem ad nekik okot a házaseletök felbontására, a mely bizony az embereknél sokszor válás oka. Pedig a madár mégis

csak szabadabb az embernél, őt nem köti sem társadalmi szokás, sem állami törvény és mégis betartja az erkölcsiség szabályát.

De még a fecske családi élete is csonka volna, ha hiányoznék belőle a családi életnek egy igen gyakori jelensége: a féltékenység. Még ilyen is fel van jegyezve. Schacht jegyzett fel ilyent. Ő ugyanis Feldramban észlelte, hogy egy törvényes házasságban élő fecske igen heves harczot folytatott az idegen betolakodók ellen; ez a harcz egy izben oly heves volt, hogy biztosan a betolakodó halálával végződött volna, hogy ha emberi kéz meg nem menti a szorongatott fecskedonjuant. A mint a vetélytárs el volt űzve, a törvényes férj neje közvetlen tőszomszédságában helyezkedett el és igen élénk csevegést kezdett vele és mind a két madárka közbe-közbe erős fejbiczczentéssel kísérté csevegését. Ezen jelenet megfigyelője úgy véli, hogy a férj megszidta nejét, mert bizonyára figyelmesebb volt az idegen betolakodó iránt, mint a hogyan kellett volna.

Mint nagy kivételt és ritkaságot említi R. Meyer, hogy ő egy kétnejűségben élő fűsti fecskét figyelt meg. A férj két fecskefészkét mondhatott magáénak és mindegyikben várta egy szerető hitves. A két fészek nem is volt messze egymástól és a két költő fecske egészen jó viszonyban volt egymással.

Míndezek az esetek azonban csak igen ritka kivételek, rendszeren a legszigorubb erkölcsösségben él a fecske.

Az anyai szeretetnek is mintaképül szolgálhat a fecske-mama.

Sigismund írja: Felejthetetlen lesz előttem egy fűsti fecske, mely a mint növekedő kis családja részére szűkké vált a fészek, éjszakára az ablakom előtt álló bodzafára költözött át. Minden este kijelölte fiainak a helyet, oktatta őket, mielőtt elaludtak volna, úgy látszik ismételten megszámlálta őket és nem hunyta be elébb szemét, míg a kis sereg el nem aludt. Hajnalban pedig a mama ébredt fel elsőnek és szemlét tartott kis családja fölött.

Az anyai szeretetnek kifolyása az is, a mikor a fecskeszülők vándorutjokat, amelyet pedig pontosan be szoktak tartani, annyira halasztják, míg fiaik őket nem követhetik. Müller észlelte, hogy több fecskepár a még ki nem fejlett fiai kedvéért annyira visszafojtotta a vándorlás hatalmas ösztönét, hogy októberig halasztották a nagy ut megkezdését, amikor azután fiaikkal egyszerre utra keltek.

A fészek alja rendszeren 5, néha 6 fehér alapszinen rozsdabarnásan és szürke ibolyaszín pettyezetett tojásból áll. A költést, mely két hétig tart, a házaselek felváltva végzik. Már ez a körülmény is, mely szerint a legnagyobb szeretettel osztoznak a költés fáradságán, de még inkább a fiaik felnevelése és dédelgetése körül kifejtett gondosság bizonyítja a fecske rendkívül nagy mértékben kifejtett finom családi érzékét. A melegséges példás vonzódás a fecske családi életének kiszökkenő alapvonása.

Mily örömmel nézzük naponta, a mint a fecske gondoskodó odaadással bevillan az eresz alá, hogy falatot vigyen éhező apróságainak s azok megható csicsérgéssel tátogatják sárga szájukat anyjuk elé. Pedig, hogy mennyi gondot és fáradságot igényel egy ilyen kis fecske család felnevelése, azt megítélhetjük Vidnyinak megfigyeléséből, ari észlelte, hogy egy fecskepár reggel 4 órától este 9 óráig 538-szor hozott élelmet fiókáinak; még pedig legsűrűbben este 7 és 8 óra között, tudniillik ezen 1 óra alatt 62-szer. Az anyai gondosság, az atyai figyelmesség továbbra is vezeti a fiatalokat.

Miután a fészekből kirepültek, egy ideig a közeli tetőzeten, száraz galyakon tartozkodnak s a szülők addig táplálják őket, míg ügyesebbek lesznek. Azután tanítgatják őket repkedni és legyeket fogni. Ejjelre pedig az egész család a fészekhez húzódik s valami dróton vagy léccen éjszakázik. Később az egy istállóban kikelt fészek aljak össze is verődnek és együtt alusznak ilyen választott, bölcsőjüktől nem igen távoli eső helyen. Juliusban másodszor költenek, de ekkor már csak 3—4 tojást. Néha el is késik ez a költés augusztusig.

A családi összetartozandóság szép érzése is jellemzi a fecskét. A kikelt fecskék hálás szeretettel csügnek szüleiken és néha megesik, hogy segítségökre vannak szüleiknek a fiatalabb testvérek felnevelése körül.

Toussenel megfigyelte, hogy az első költésből származó fiatal fecskék alig hogy a fészket elhagyák, mindjárt segédkeztek szüleiknek a második költés felnevelésén és a nyár végén úgy buzgólkodtak kicsiny testvéreik felnevelése és etetése körül, hogy ezen kis benjaminok mindegyikének két-két dadája is jutott. A fecske táplálékát főleg a szunyogfélék és egyéb apró repülő rovarok képezik. A méhészek ugyan panaszkodnak, hogy a méheket is összefogdossa, de az ritkább eset, inkább csak a

fullánk nélküli heréket csipi el. Temérdek káros rovert pusztítanak a fecskék és megtisztítják a ház, a kert, a gazdaság táját a különféle káros és alkalmatlan repkedő bogárságtól. Mig a legelésző jóságot is sűrűn látogatják és megszábadítják az alkalmatlankodó légyféléktől. Zsákmányukat repülve csipik el, sőt még a vizet is repülés közben isznak lecsapkodva, csókolgatva a víz tükrét, néha egy kis fürdőt is koczkáztatnak. Szárnyukban van erejük, a levegőben az elemők; a földre éppen csak a fészekanyagért szállnak. Ha beköszönt az ősz s eleséghiány áll be, itt hágy bennünket a fecske.

Augusztus közepén már a legnagyobb része készülődik az útra. Kiemelkedő épületekre, tornyokra, templomokra gyülekeznek és naponként gyakorolják magukat. Kisasszony napjára a főtömeg már el is búcsuzik. Üres lesz a hely, a hol még pár napja összesereglettek. A telet Afrikában és Dél-Ázsiában tölti. A földközi tenger fölött való átkelését, mely bizony nagyon kitárasztja és kimeríti szegény madarunkat, felhasználják a földközi tenger mentén lakó népek az elcsigázott fecskék tömeges légyilkolására.

Gonosz emberek halomra gyilkolják a hozzánk siető fecskeseregeket, úgy hogy százezrenként hullanak el. Ez az oka annak, hogy tavasszal még egy harmada sem tér vissza azoknak, a melyek ősszel elbucsuztak tőlünk. És bármilyen szomorú ez a tény, ellene még sem tehetünk semmit. Sem a mi kormányunk, sem a többi államok kormányai nem elég hatalmasak arra, hogy a fecskepusztításnak gátat tudnának vetni. A déleuropai népek első sorban az olaszok igazi vandalizmussal pusztítják a nagy tengeri útról fáradtan, kiéhezetten és bágyadtan odaérkező fecskéket. Gépen kötött óriási hálókkal elrekesztik a völgyeket, a merre a fáradt fecskemadár vonul. Három madárfogó pár óra alatt 14000 fecskét hálózott össze és gyilkolt meg.

Az olasz, mint sok másra, úgy a fecskére is megéhezik és a sült stílic és macska-pecsenye mellett a fecske is szerepel az étlapján, mint kedvelt eledel.

Az olaszokon kívül a spanyolok is pusztítják, noha a spanyol közmondás azt mondja, hogy a ki fecskét öl, anyját öli meg. Déli-Franciaországban és Egyiptomban is pusztítják e kedves madarunkat. Ez utóbbi helyen nem is annyira táplálék szerzés végett fogja és öli a beduin a fecskét, hanem azért, hogy a művelt nyugat városaiba eladhassa. Tömegesen

kerül u. i. a holt fecske Párisba és Londonba kalapkereskedők üzletébe.

Horoggal, puskával, bunkóval pusztítják a szegény fecskét, sőt a modern eszközöket is igénybe veszik erre a célra: drótokat vonnak, melyeken a fáradt fecskék, úgy a mint a táviró drótokon szoktak, nagy számban gyanutlanul megpihennek. Ekkor erős villamos áramot bocsát a madárfogó a dróton át és százanként és ezrenként hull a madár, mint a légy. A madárfogó, azután összeszedi, csomóba köti és piacra viszi a fecskét.

Mindez ellen pedig hiába való minden küzdelem. A német kormány megpróbálkozott, hogy ezen az állapoton segítsen és közben járt az olasz kormánynál, de hasztalan, az olasz kormány nem hajlandó ez ügyben eljárni, mert a fecske és a sok különböző vándor énekes madár, ott néptáplálékszamba megy.

Az olaszok éhes gyomrával tehát még a németek hatalmas császára sem tud megküzdeni.

A pusztítás második elősegítő tényezője a divatkereskedő, a ki nem riad vissza semmiféle áldozattól, hogy az új évadra szép, madártollal diszitett kalappal kedveskedjék a hölgyeknek, és nem sajnál semmiféle madarat, hogy azt megnyuzva részben vagy egészen oda ne tűzze a női kalapra, a divat koronájaként. És kimerne a divattal szembe szállni?

Nem marad tehát egyéb hátra, mint védjük fecskéinket itthon, ne üzzük és ne pusztítsuk el, hanem adjunk nekik készséggel szállást az ereszünk alatt, meghálálja ő azt nekünk sokszorosán. A mi népünk nem is bántja a fecskét, hanem védi mindenfelé, úgy tartja a néphit: hogy a hol fecske fészkel, ott boldogság honol és abba a házba, a hol fecskefészkek van, nem üt a menykő. Kerüli pedig azért, mert a fecske Isten madárkája. S jaj annak, a ki lepiszkálja a fecskefészket. Megbünteti az Úr úgy is, hogy tehene véres tejet ad.

A milyen örömet kelt fel bennünk tavasszal a jövetele, oly lehangolóan hat reánk a távozása, mert ilyenkor előttünk a tél. A tél pedig a pusztulás, a vég személyesítője. Részvétell és aggodással eresztjük utnak fecskéinket, azzal a kívánsággal, hogy ne érje őket baleset hosszú vándorutjuk alatt.

A macskák és a madarak.

Igazán szomorú, hogy minden oldalról azt az értesítést nyerjük és magunk is azt tapasztaljuk, hogy hasznos madaraink mindég fogynak és ha így folytatódik, lassanként egészen kipusztulnak.

Nem lehet tagadni, hogy az emberek is nagy mértékben hibásak, de tömegesen pusztítják a kis madarakat a szabadon az állatok, hiszen a létért való küzdelem az állatvilágban is a legfontosabb szerepet játszza. A legveszedelmesebb ellenségeik a macskák, a mit mindennap megfigyelhetünk. Százával, ezrével pusztítják a gazdátlan és szabadon szaladgáló macskák őket!

A legrosszabb tavasszal a költés alatt, a macskák nem csak a fiatalokat ölik meg, hanem éjjel, mikor az öregek is alusznak, rohanják meg őket és gyilkolják valamennyit. Különösen azoknak a madaraknak a fészke van állandóan veszélyben, a melyek a földön vagy alacsony bokrokba rakják azt.

Még télen sincsenek ezek a szegény itt telelő madarak békében. Ebben az időben szegények az éhség következtében bizalmasabbak és persze még könnyebben hatalmukba kerítik a macskák.

A falvakban még sokkal rosszabb, a parasztnak nagyon kevésbé vagy egyáltalán nincs érzékük a madárvédelem iránt, és minden házban legalább két-három macskát tartanak. Lehetetlen leírni, mily pusztítást visznek ezek a madarak között végbe. Vannak emberek, kik három-négy macskát tartanak maguknak, melyek évente szép számmal hoznak kölyköket a világra, melyeket vagy elajándékoznak vagy egyszerűen kiteszik őket. Ha belátnák az emberek, mennyivel ésszerűbb volna a macskakölykök egy részét születése után fájdalom nélkül megölni, úgy nem szaporodnának oly rohamosan és nem vinnének oly pusztításokat a madarak között végbe.

A mondottakból következik, hogy macskaadót kellene kivetni, vagy pedig a tulajdonosokat büntetés terhe alatt kényszeríteni, hogy legalább is a költés ideje alatt macskáikat bezárva tartásák. A kutyát, ezt a hasznos és hű állatot megadóztatják, minden módon korlátozzák. Miért nem történik ez a macskákkal is? Ha volna rájuk is adó kivette, nem tartanának az emberek

főlös számmal macskákat, melyek a helyett, hogy egérfogással használnának, a madárgyilkolással ártnak. Olyan macska, mely már megszokta kertben és réten csavarogni és a madárpecsenyét megízlelte, nem fog egeret többé.

F. L.

Az állatok öngyilkossága.

Mindennapos megfigyelésekből tudjuk, hogy az állatok között igen gyakori az öngyilkosság. A leggyakoribb halálmű pedig, a melyet választanak, a tűz. Birkák és szarvasmarhák a lángban álló istállóba rohannak; az éjjeli pillék pedig addig röpködik körül az égő lámpást, a míg megpörkölődik a szárnyuk s akkor egész testüket vetik a lángba. A villágító tornyoknál megfigyelték, hogy a vándormadarak százai addig röpködnek fejjel a torony ablakainak, amíg belepusztulnak. Helgolandban tavaly nyolc nap alatt 3600 ilyen vándormadarat találtak holtan a világitótorony tövébe. A madarak különben nagyon hajlanak a kétségbeesésre. A kalitba zárt madár összezuzza a testét a kalit rostélyain; vagy éhen vesz.

Ha az állatok öngyilkosságáról hallunk, rendszeren eszünkbe jut a skorpió, amely ha életveszélyes helyzetbe kerül, a saját fullánkjával megöli magát. Több természettudós ezt mesének hiszi és literatúrája támadt már ennek a jelenségnek a megvitatásából. A polemia most újra megindult s néhány tekintélyes tudós legujabb kísérleteikkel igyekeznek az öngyilkos skorpió meséjét a valóság mezében öltöztetni.

W. G. Biddie angol tudós, Madrasban kutat most a természet rejtelméi után, érdekes dolgot jelent a maga tapasztalatairól.

— Egy reggel az inasom, — írja Biddie, — elfogott egy nagy skorpiót, a melyet éjszakai kóborlásai alkalmával meglepett a kelő nap, mielőtt rejtekhelyére visszasiethetett volna. Üvegóra alá tettem a skorpiót s így állítottam ki a perzselő napba. A világosság és forróság nem tetszett neki s most eszembe jutott a régi monda a parázkörbe állított skorpióról, amely saját magát megöli. Elővettem a gyűjtő-lencsémemet és a forró fénysugárt az állat hátára tűztem. Nyomban körbe iramodott, ugrált, evickélt, közben pedig hangosan, kétségbeesetten szisze-

gett. Néhány percig tartott ez az esztelen futkosás az üvegbura alatt; egy pillanatban aztán a skorpió megállt és villámgyorsasággal a lágy bőrű hátába csapta a mérges fulánkját. A sebből nyomban valami folyadék ömlött; fél perccel később az állat nem élt.

Ehez hasonló megfigyeléseket tett Allen Thomson az olaszországi skorpióval. Egy másik tudos, dr. Wills, a következőket mondja:

— Egy napon Sirasz mellett rendkívül nagy skorpiót fogtam. Meg akartam győződni arról, vajon csakugyan igaz-e a róla keringő tudományos mese s az udvar egy sik részén kört alkottam izzó szénparázsból. A kör közepébe helyeztem aztán a skorpiót. A meglepett állat azonnal indultos lett, körülfutkosott s amikor nem talált kijárót a parázskörből, gyors mozdulattal a fejébe csapta a farka végén levő mérges nyulványát.

Ezekből a megfigyelésekből arra következtettek a zoologusok, hogy a fény és meleg hatása olyan mértékben izgatja a skorpiót, hogy öngyilkosságot követ el. De azt, vajjon ez az öngyilkosság az ideges rángatózásoknak a fizikai következménye, vagy pedig valóban a kétségbeesés tette, azt természetesen nem lehet meghatározni.

Mondások az állatok és állatvédelem köréből.

Egy alacsony s műveletlen népnek legjellemzőbb hibája a kegyetlenkedése az állatokkal.

Mindenkinek nyílik alkalom jó cselekedetre, kinek megvan hozzá az akarata.

Sötét árnyat vet az emberiségre az érzéktelenség az állatokkal szemben.

Ki szegény, védtelen teremtményekkel szemben, kik hatalmukba állanak, irgalmatlan volt, annak nincs joga, ha siralmas helyzetbe jut, egy magasabb lényhez így könyörögni: »Uram, szánj meg engem.«

Állatvédelem és Állatvilág.

Liba a gólyafészkekben. Valósággal Rudyard Kipling, az állatmesék nagymesterének tollára való eseményről ad hírt szatmári levelezőnk. A szatmármegyei Nyírmada községben történt az eset. A tavasszal Tóth István nyírmadai gazda házában gólyapár rakott fészket. A piroscsőrű anyamadár most a párzás idején a tojásán ült s alig hagyta el fészket. Mintegy két hét előtti Tóth István egy lúdtojást helyezett el a fészkekbe s nagy kíváncsisággal várta a történéseket. A nőstény gólya a napokban ki is költötte a kis libát, amely azonban sehogysem tetstett a gólyapárnak. A ház népe kora reggeltől késő estig megfigyelte a fészket, hogy vajon mi történik. Kedden délután Tóth István portájára mintegy száz gólya szállott le, a melyek körülállották a fészket. Észre lehetett venni rajtuk, hogy nagy fontosságú ügyben gyülekeztek össze, talán három határból is. A gólyacsoport egy perczre fölszállt, majd ismét leereszkedett a fészkek köré. Ekkor aztán hegyes csőreikkel neki estek a kis libának és darabokra tépték. Aztán, mint akik jól végezték a dolgukat, ismét elrepültek. A legérdekesebb az a dologban, hogy a nőstény gólya estére csak várta, várta a párját, de az nem jött többé vissza s ez olyan erkölcsfélét jelent, mely a gólyák házasságát jellemzi. A gólyamama búsan, egy lábán néz a messzeségbe és gondolkodik afölött, vajjon ki sodorhatta ily boldogtalanságba...?

Síró állatok. Nemcsak az embernek van könnye, van az állatnak is. Annak a szemét is elborítja a meleg és sós víz, ha szenved és az állat könnye — mindig őszinte. Leghamarabb könnyeznek a kérődző állatok. Minden vadász tudja, hogy a szarvas, meg az őz tud sirni és sirásuk nagyon megindító. De azt mondják, a medvének is megered a könnye, ha végső órája közeledtét érzi. Valósággal szentimentális állatnak mondják a zsiráfot, a mely ha már elfáradt a hajszolásban, megáll, üldözőjével szembe fordul, de nem bántja, hanem busan függeszti rá tekintetét, miközben szeméből csak úgy potyog a könnyű. Ugyanígy cselekszik az antilop is, de ez nem sir némán, hanem nyög és nyöszörög is. Könnyezik a kutya is, a majom akkor is, ha nagyon megharagítják. Az elefánt szeme megtelik könnyel, ha megsebesítik, vagy ha megijeszítik. A vízi állatok között is van,

a melyik sir, ilyen például a bálna. Hogy az állatnak tisztán csak fizikai fájdalom tudná könnyet sajtolni a szemébe, ennek ellentmond az, hogy van sok állat, a mely sir a nélkül, hogy bármi testi sértés érte volna, olyan szenvedések hatása alatt, a melyet az emberben lelki fájdalomnak nevezünk.

Egy gyermektársulatot létesített az állatvédelem érdekében az orosz „Állatvédő Egyesület” Sz. Pétervárbán. A gyermekek ily módon megszokják korán, hogy a madarakat, házi állatokat stb. szeressék és megbecsüljék. A társulat minden belépő gyermek tagjának alá kell írni egy »igéretet«. Bár mily korú és vallású gyermek, ki 15—16 évesnél nem idősebb, fölvetetik és jelvényt kap, melyet kalapján visel. Erről fölismerhető, hogy tag, tagságát elveszíti, ha többszöri felszólításra sem váltja be ígéretét és állatkinzásnál rajta érik. Tanítók és tehetséges magánemberek felolvasásokat tartanak és sétákat tesznek velők, hogy oktassák és felvilágosítsák őket.

1902-re tagsági díjukat pótlólag befizették :

Vidékről:

Id. Dr. Genersich Antalné 2 kor.
Sárközy Aurél ..... 2 »

Özv. Gróf Teleki Gusztávné
Drassó ..... 2 kor.

1903 ra tagsági díjukat befizették :

Kolozsvárról:

Özv. Aubin Károlyné..... 2 kor.
Aubin Róza ..... 2 »
Ajtay K. Albert ..... 2 »
Dr. Akontz Károlyné..... 2 »
Br. Bánffy Ernő ..... 2 »
Br. Bánffy Ernő ..... 2 »
Boér Sándorné..... 2 »
Binder Laura ..... 2 »
Butyka Vilma ..... 2 »
Csernyánszky Ella..... 2 »
Dr. Czikmántory Ottó .... 2 »
Özv. Dávid Antalné..... 2 »
Donogány Valéria ..... 2 »
Dózsa Miksáné ..... 2 »
Dobál Antal ..... 2 »
Özv. Grf. Esterházy Jánosné 2 »
Grf. Esterházy Miguel .... 2 »
Dr. Engel Gábor ..... 2 »

Dr. Engel Gáborné ..... 2 kor.
Fazakas József ..... 2 »
Br. Feilitzsch Arthur ..... 2 »
Ferenczy Dezsőné ..... 2 »
Dr. Gálffy Endréné ..... 2 »
Özv. Gajzágó Antalné..... 2 »
Dr. Gyulai Farkasné ..... 2 »
Gyárfás Benedekné..... 2 »
De Gerandó Antonina .... 2 »
De Gerandó Attiláné ..... 4 »
Hancz Gyuláné..... 3 »
Haraszthy Jenőné ..... 2 »
Halmy Piroska..... 2 »
Hirsch Malvin ..... 2 »
Heinrich Józsa ..... 2 »
Dr. Hincz György ..... 2 »
Hirschfeld Sándor ..... 2 »
Hory Béla ..... 2 »
Özv. Inczedy Sámuelné .... 2 »
Dr. Issekutz Hugó ..... 2 »
Izay Árpád ..... 2 »

Vidékről:

Jakobi Emma	2 kor.	Bay Ferencz Tasnád	2 kor.
Jung Eliz	2 >	Beke Benjamin Nagyvárad	2 >
Grf. Korniss Berta	2 >	Czigler Ignác Kassa	2 >
Köváry László	2 >	Dr. Dobszay Antal Pécs.....	2 >
Köváry Lászlóné	2 >	Dr. Ferenczi Zoltán Bpest	2 >
Kuszkó Istvánné	2 >	Fittler Sándorné Pusztá	2 >
Lázár Irén.....	2 >	Kemenes	2 >
Lindner Auguszta	2 >	Id. Dr. Genersich Antalné	2 >
Dr. Lőte József	2 >	Budapest	2 >
Mayer Iréne	2 >	Br. Györfly Pál Kraszna	2 >
Dr. Mezey Sándor	2 >	Horváth Bertalan Hidvég	2 >
Mihálsi Mimi	2 >	Horváth Bertalanné Hidvég	2 >
Dr. Nyiredy Géza	2 >	Jurássy Berta Eger.....	2 >
Pataky Victorné	2 >	Kaizler György Zilah	2 >
Péterffy Zsigmond	2 >	Gróf Klebersberg Béláné A.	2 >
Péterffy Zsigmondné	2 >	Ilosva	2 >
Dr. Pisztóry Mórné.....	2 >	Sárközy Aurél Komárom	2 >
Pétery Lipótka.....	2 >	Sigmond Dezsőné Budapest	2 >
Péterffy Dénes.....	2 >	Özv. Gróf Teleki Gusztávné	2 >
Dr. Purjesz Zsigmondné	2 >	Drassó.....	2 >
Dr. Szamosy Jánosné	2 >	Gróf Teleki Erik Drassó	2 >
Schwarczel Adél	2 >	Gróf Teleki Ralph Drassó	2 >
Dr. Schneller Istvánné	2 >	Özv. Gróf Teleki Miksáné	2 >
Özv. Szász Domokosné	2 >	Kendi-Lóna	2 >
Grf. Teleki Károly	2 >	Gróf Teleki Emma Kendi-	2 >
Grf. Teleki László koltói	2 >	Lóna	2 >
Grf. Teleki Lászlóné koltói	2 >	Gróf Teleki László Gyula	2 >
Thomachott Fanny.....	2 >	Hosszufalu	2 >
Toldy Ilonka.....	2 >	Gróf Teleki László Gyuláné	2 >
Dr. Údránszky László.....	2 >	Hosszufalu	2 >
Dr. Vajda Gyula	2 >	Dr. Varga László Sz.-Gott-	2 >
Özv. Br. Wesselényi Istvánné	2 >	hard	2 >

K é r e l e m.

Megkezdve az 1903. évre szóló tagsági díjnyugták szétkül-
dését, tisztelettel felkérjük ugy vidéki, mint helybeli pártfogóinkat,
hogy csekély 2 korona évi tagsági díjukat, a melyért kedves, ál-
talános elismerésben részesülő havi közlőnyünket is kapják, alúl-
írt pénztároshoz mielőbb beküldeni, illetve nyugtájukat kihor-
dónktól, ha azzal jelentkezik, kiváltani sziveskodjenek, hogy to-
vábbi működésünket a szegény állatok védelme érdekében aka-
dálytalanul folytathassuk.

Kolozsvár, 1903. évi július hó 1-én.

Özv. *Báró Bánffy Zoltánné,*
elnök.

Virányi István,
'pénztárnok.